

# **Рішення Європейського Суду з прав людини. Захист прав людини і основоположних свобод в кримінальному судочинстві (2022-2024)**

Пропоноване видання концентрує увагу на рішеннях ЄСПЛ у галузі кримінального судочинства, а конкретно тих, що присвячені захисту права на життя (ст. 2 Конвенції), заборони катувань (ст. 3 Конвенції), права на свободу і особисту недоторканість (ст. 5 Конвенції), право на справедливий суд (стаття 6 Конвенції).

Рішення ЄСПЛ, що наводяться у цьому виданні, підібрані з мотивів доступності і враховуючи попереднє видання, що в основному подавало матеріал 2020-2021 років. Тут будуть запропоновані Рішення ЄСПЛ, які отримані у період з 2022 по початок 2024, тобто охоплюють період з початку війни, яку розв'язала РФ проти України.

Пропоноване видання буде в нагоді як практикуючим спеціалістам-правникам, так й здобувачам юридичної освіти та їх викладачам, а також іншим зацікавленим вдумливим читачам.

**РІШЕННЯ  
ЄВРОПЕЙСЬКОГО СУДУ  
З ПРАВ ЛЮДИНИ  
ЗАХИСТ ПРАВ ЛЮДИНИ  
І ОСНОВОПОЛОЖНИХ СВОБОД  
В КРИМІНАЛЬНОМУ СУДОЧИНСТВІ  
(2022-2024)**

- ПРАВО НА ЖИТТЯ
- ПРАВО НА ЗАБОРОНУ КАТУВАНЬ
- ПРАВО НА СВОБОДУ ТА ОСОБИСТУ  
НЕДОТОРКАНИСТЬ
- ПРАВО НА СПРАВЕДЛИВИЙ СУД

*Під загальною редакцією  
**Копотуна Ігоря Миколайовича**  
доктора юридичних наук, професора,  
заслуженого юриста України*

**Укладачі:**

Гудима В. В., Дрофич Ю. В., Журавльов Д. В., Золотарьова М. К., Іванов І. Є., Козяр Р. Я., Комісаров С. А., Копотун І. М., Макарова Т. П., Микитюк М. А., Пасіка С. П., Петков В. П., Скриньковський Р. М., Спицька Л. В., Хилько Л. І., Хмиз М. В., Ховпун О. С., Шамрай Б. М.

**Рішення Європейського Суду з Прав Людини. Захист прав людини і основоположних свобод в кримінальному судочинстві (2022-2024) / Р 57**  
Під заг. ред. Копотуна І. М. — Київ : «Центр учбової літератури», 2024. — 328 с.

**ISBN 978-611-01-3096-7**

Пропоноване видання концентрує увагу на рішеннях ЄСПЛ у галузі кримінального судочинства, а конкретно тих, що присвячені захисту права на життя (ст. 2 Конвенції), заборони катувань (ст. 3 Конвенції), права на свободу і особисту недоторканість (ст. 5 Конвенції), право на справедливий суд (стаття 6 Конвенції).

Рішення ЄСПЛ, що наводяться у цьому виданні, підібрані з мотивів доступності і враховуючи попереднє видання, що в основному подавало матеріал 2020-2021 років. Тут будуть запропоновані Рішення ЄСПЛ, які отримані у період з 2022 по початок 2024, тобто охоплюють період з початку війни, яку розв'язала рф проти України.

Пропоноване видання буде в нагоді як практикуючим спеціалістам-правникам, так й здобувачам юридичної освіти та їх викладачам, а також іншим зацікавленим вдумливим читачам.

УДК 342.7:343(477)

ISBN 978-611-01-3096-7

## ВСТУП

Як відомо, **Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод** від 04.11.1950 р. (Європейська конвенція з прав людини), яка ратифікована Україною 17 липня 1997 р., а також додаткові протоколи до неї (вони усі ратифіковані Україною), **підлягають застосуванню** в Україні як частина її національного законодавства згідно із статтею 9 Конституції України. Приписи Конвенції мають вищу юридичну силу по відношенню до всіх актів національного законодавства, за винятком Конституції України.

При цьому, у відповідності до Статті 46 Конвенції, **держави-учасниці зобов'язуються виконувати** остаточні рішення Суду у будь-яких справах в яких вони є сторонами. Аналогічне положення міститься в ч. 1 ст. 2 Закону України «Про виконання рішень та застосування практики Європейського суду з прав людини». Таким чином, безумовно обов'язковими для виконання є лише рішення Європейського суду з прав людини (ЄСПЛ), ухвалені у конкретній справі щодо даної країни.

Водночас, належне і надійне **гарантування прав**, передбачених Конвенцією, неможливе без використання тлумачення Конвенції, що надається ЄСПЛ в його справах. Так, відповідно до ч. 1 ст. 17 Закону України «Про виконання рішень та застосування практики Європейського суду з прав людини», суди застосовують при розгляді справ Конвенцію та практику Суду як джерело права. Усі процесуальні кодекси України (КАСУ, ЦПК, ГПК, КПК) передбачають, що суди при вирішенні справи керуються принципом верховенства права, частиною якого є визнання найвищої цінності прав людини, які визначають зміст і спрямованість діяльності держави. При цьому суди застосовують принцип верховенства права з урахуванням судової практики Європейського суду з прав людини.

Таким чином діє сформований **принцип обов'язковості** практик і рішень ЄСПЛ при правозастосуванні у межах національного судочинства.

**Порядок застосування** Конвенції та практики ЄСПЛ судами встановлений ст. 18 Закону України «Про виконання рішень та застосування практики Європейського суду з прав людини». Для цілей посилання на текст Конвенції використовується офіційний переклад, опублікований на сайті Верховної Ради України. Для цілей

посилання на Рішення та ухвали суду та на ухвали Європейської комісії з прав людини, судді використовують переклади текстів рішень Суду та Комісії, надруковані в інформаційному бюлетені «Офіційний вісник України». Опубліковані в «Віснику» переклади також публікуються у Всеукраїнській електронній системі правової інформації та на сайті Верховної Ради України.

У зв'язку з великою кількістю рішень ЄСПЛ, не всі з них опубліковані в «Офіційному віснику України», а щодо багатьох рішень, що винесені проти інших країн, офіційний переклад взагалі відсутній. Багато рішень українською мовою доступні в офіційному чи неофіційному перекладі в електронній інформаційній системі Європейського суду з прав людини HUDOC. Деякі останні рішення Суду вперше публікуються в неофіційному перекладі неурядових правозахисних організацій, таких як Українська Гельсінська спілка з прав людини.

Також, відповідно до ч. 3 ст. 18 Закону України «Про виконання рішень та використання практики Європейського суду з прав людини», у разі відсутності перекладу Рішення та ухвали Суду чи ухвали Комісії, суд користується оригінальним текстом. Всі оригінальні тексти публікуються в електронній інформаційній системі HUDOC. З метою полегшення розгляду судом рішень ЄСПЛ, опублікованих англійською чи французькою мовами, доцільним можуть виявитись також використання неофіційних перекладів російською мовою, що доступні на сайті Суду або підготовлені правозахисними організаціями. Хоча, враховуючи вихід росії з Конвенції та припинення співробітництва держави-агресора з ЄСПЛ, наявність таких перекладів є сумнівною.

У цьому конкретному виданні буде сконцентровано увагу на рішеннях ЄСПЛ у галузі кримінального судочинства, а конкретно тих, що присвячені захисту **права на життя** (ст. 2 Конвенції), **заборони катувань** (ст. 3 Конвенції), **права на свободу і особисту недоторканість** (ст. 5 Конвенції), **право на справедливий суд** (стаття 6 Конвенції).

Рішення ЄСПЛ, що наводяться у цьому виданні, підібрані з мотивів доступності і враховуючи попереднє видання, що в основному подавало матеріал 2020-2021 років. Тут будуть запропоновані Рішення ЄСПЛ, які отримані у період з 2022 по початок 2024, тобто охоплюють період з початку війни, яку розв'язала рф проти України.

Слід зауважити, що воєнні дії не вплинули на кількісний і якісний аспект звернень українців до ЄСПЛ. Хоча прослідковується тенденція до загального відносного зменшення таких звернень. Вочевидь дається взнаки переосмислення місця ЄСПЛ у правовій системі і розуміння, що цей суд не є четвертою інстанцією у вирішенні конкретних справ, а є судовою установою, яка встановлює факти порушення країною своїх зобов'язань у галузі правосуддя, прав людини і створення передумов усунення вказаних негативних явищ на загальнодержавному рівні.

Згідно із офіційною статистикою ЄСПЛ Україна впевнено тримає третє місце за зверненнями своїх громадян. Оскільки росія вибуває із цивілізованої судової системи (хоча справи, які вже у провадженні Суду, будуть розглядатися), на перше місце наразі вакантне. Проте сама по собі кількість звернень не є прямою ілюстрацією поганого стану з дотриманням прав людини, більш наочним є кількість задоволень заяв і встановлених порушень. Але найбільш точним є коефіцієнт, що вираховується від поданих звернень на 10000 населення. При таких розрахунках ситуація така (порівняння різних країн):

середній коефіцієнт поданих до ЄСПЛ заяв на 10 000 жителів становить 0,41;

коефіцієнт України 0,56;

коефіцієнт Польщі 0,50;

коефіцієнт Естонії 0,75;

коефіцієнт Бельгії 1,13;

коефіцієнт Молдови 2,60.

Тож показник України за правами людини не назвеш надзвичайно високим порівняно з іншими країнами. Хоча це не може слугувати виправданням наявних порушень Конвенції.

У 2022 році Суд постановив 144 рішення у справах проти України, з них у 141 визнали щонайменше одне порушення Конвенції.

У 2023 році в справах проти України винесено 130 рішень, з яких у 123 Суд визнав щонайменше одне порушення статті Конвенції. За кількістю таких рішень ми стали другими серед усіх країн-членів Конвенції.

При цьому в одному рішенні може бути зафіксовано порушення одразу кількох статей Конвенції чи об'єднані кілька заявників.

У 2024 році вже є рішення Суду проти України, проте для зведеної офіційної статистики Суду за цей рік ще занадто рано.

Враховуючи воєнні дії в Україні та складну міжнародну обстановку в Європі через агресію росії в Україні не можна оминати увагою **міждержавні справи в ЄСПЛ**.

Так 18 липня 2023 року Європейський суд з прав людини оголосив рішення у справі **«росія проти України»** (№ 36958/21), відмовивши у задоволенні позовних вимог рф у повному обсязі. Про це повідомила прес-служба Мін'юсту.

Ця справа виникла на підставі заяви, поданої проти України урядом росії 22 липня 2021 року за статтею 33 (міждержавні справи) Європейської конвенції з прав людини.

Зазначається, що ця скарга росії – єдина міждержавна скарга проти України. Вона висунута за 10 групами звинувачень. Так, рф закидала Україні нібито адміністративні практики «вбивств, викрадень, примусового переселення, втручання у виборче право, обмеженнях на використання російської мови та напади на російські посольства і консульства».

У цій скарзі рф також спробувала приписати Україні відповідальність за катастрофу авіалайнера МН17, тому що Україна «не закрила повітряний простір». Москва також скаржилась на блокування Північно-Кримського каналу та просила ЄСПЛ застосувати тимчасові заходи, зокрема, зобов'язати Україну відновити подачу води до Криму та припинити «утиски» у використанні російської мови. Але суд одразу відмовив у цьому.

«При поданні позову і клопотання про забезпечувальні заходи за Правилем 39 Регламенту ЄСПЛ заявник має довести ЄСПЛ існування дійсного ризику порушень прав, які передбачені Європейською конвенцією з прав людини, та підтвердити це доказами. 23 липня 2021 року ЄСПЛ одразу відхилив прохання про забезпечувальні заходи, чітко вказавши, що росією не було надано доказів «серйозного ризику непоправної шкоди основоположним правам людини за Європейською конвенцією».

Тож, не дивно, що Європейський Суд одразу ж відхилив клопотання рф щодо тимчасових заходів за Правилем 39. Більше того, при поданні позову, всі документи, як докази, так і сама заява, були подані російською мовою, у зв'язку з чим ЄСПЛ неодноразово надавав вказівки подати всі документи офіційними мовами його роботи, англійською або французькою, однак росія постійно



відтягувала надання належно підготовлених документів», – зазначила Уповноважена у справах ЄСПЛ Маргарита Сокоренко.

Після ретельного дослідження Судом представлених державою-позивачем матеріалів і доказів, а також враховуючи поведінку росії та відсутність будь-якої співпраці з березня 2022 року, ЄСПЛ **відмовив у задоволенні позову у повному обсязі та вилучив його з реєстру справ.**

**Міждержавна справа «Україна та Нідерланди проти росії» охоплює три міждержавні заяви.**

**«Україна проти росії»** (щодо Сходу України) (№ 8019/16) стосується звинувачень України в системності («адміністративна практика») тривалих порушень росією статей Конвенції про захист прав людини та основних свобод (Конвенція) в контексті конфлікту на сході України, починаючи з весни 2014 року.

**«Україна проти росії» (II)** (№ 43800/14), подана 13 червня 2014 року, стосується викрадення трьох груп дітей на сході України в період з червня по серпень 2014 року та їх тимчасове вивезення до росії.

**«Нідерланди проти росії»** (№ 28525/20), подана 10 липня 2020 року, стосується збиття літака рейсу МН17 17 липня 2014 року.

Європейський суд з прав людини 25 січня 2023 року визнав **прийнятною до розгляду** міждержавну справу «Україна та Нідерланди проти росії».

У своєму рішенні у справі «Україна та Нідерланди проти Росії» (заяви №№ 8019/16, 43804/14 та 28525/20) Велика Палата Європейського суду з прав людини **визнала заяви частково прийнятними**. Це рішення є остаточним. Після нього Велика Палата згодом винесе **рішення по суті справи.**

Пропоноване видання буде в нагоді як практикуючим спеціалістам-правникам, так й здобувачам юридичної освіти та їх викладачам, а також іншим зацікавленим вдумливим читачам.

## ОСНОВНІ НОРМАТИВНІ АКТИ

---

### КОНВЕНЦІЯ про захист прав людини і основоположних свобод

ДАТА ПІДПИСАННЯ: 04.11.50 р.

ДАТА РАТИФІКАЦІЇ: 17.07.97 р. (текст ратифіковано із заявами та застереженнями)

ДАТА НАБУТТЯ ЧИННОСТІ: 11.09.97 р.

Із змінами і доповненнями, внесеними  
Протоколом № 11 від 11 травня 1994 року,  
Протоколом № 14 від 13 травня 2004 року,  
Протоколом № 14-bis від 27 травня 2009 року  
Додатково див.

Перший Протокол від 20 березня 1952 року,  
Протокол № 2 від 6 травня 1963 року,  
Протокол № 4 від 16 вересня 1963 року,  
Протокол № 6 від 28 квітня 1983 року,  
Протокол № 7 від 22 листопада 1984 року,  
Протокол № 9 від 6 листопада 1990 року,  
Протокол № 10 від 25 березня 1992 року,  
Протокол № 12 від 4 листопада 2000 року,  
Статус Конвенції станом на 25 березня 2002 року,  
Протокол № 13 від 3 травня 2002 року,  
лист Міністерства закордонних справ України  
від 27 квітня 2006 року № 72/14-612/1-1291,  
інформаційний лист Вищого господарського суду України  
від 25 травня 2006 року № 01-8/1173,  
Протокол № 16 від 2 жовтня 2013 року

Офіційний переклад\*

---

\* Офіційний переклад затверджено Міністерством закордонних справ України 27 січня 2006 року.

Уряди держав – членів Ради Європи, які підписали цю Конвенцію,

беручи до уваги Загальну декларацію прав людини, проголошену Генеральною Асамблеєю Організації Об'єднаних Націй 10 грудня 1948 року, беручи до уваги те, що ця Декларація має на меті забезпечити загальне та ефективне визнання і додержання проголошених у ній прав,

беручи до уваги те, що метою Ради Європи є досягнення тіснішого єднання між її членами і що одним із засобів досягнення цієї мети є забезпечення і розвиток прав людини та основоположних свобод,

знову підтверджуючи свою глибоку віру в ті основоположні свободи, які становлять підвалини справедливості та миру в усьому світі і які найкращим чином забезпечуються, з одного боку, завдяки дієвій політичній демократії, а з іншого боку, завдяки спільному розумінню і додержанню прав людини, від яких вони залежать,

сповнені рішучості, як уряди європейських держав, що є однодумцями і мають спільну спадщину політичних традицій, ідеалів, свободи і верховенства права, зробити перші кроки для забезпечення колективного гарантування певних прав, проголошених у Загальній декларації,

домовилися про таке:

### *Стаття 1*

#### *Зобов'язання поважати права людини*

Високі Договірні Сторони гарантують кожному, хто перебуває під їхньою юрисдикцією, права і свободи, визначені в розділі I цієї Конвенції.

### *Розділ I*

#### *Права і свободи*

### *Стаття 2*

#### *Право на життя*

1. Право кожного на життя охороняється законом. Нікого не може бути умисно позбавлено життя інакше ніж на виконання смертного вироку суду, винесеного після визнання його винним у вчиненні злочину, за який закон передбачає таке покарання.

2. Позбавлення життя не розглядається як таке, що вчинене на порушення цієї статті, якщо воно є наслідком виключно необхідного застосування сили:

а) для захисту будь-якої особи від незаконного насильства;

- б) для здійснення законного арешту або для запобігання втечі особи, яку законно тримають під вартою;
- с) при вчиненні правомірних дій для придушення заворушення або повстання.

### *Стаття 3*

#### *Заборона катування*

Нікого не може бути піддано катуванню або нелюдському чи такому, що принижує гідність, поводженню або покаранню.

### *Стаття 4*

#### *Заборона рабства і примусової праці*

1. Нікого не можна тримати в рабстві або в підневільному стані.
2. Ніхто не може бути присилуваний виконувати примусову чи обов'язкову працю.
3. Для цілей цієї статті значення терміна «примусова чи обов'язкова праця» не поширюється:
  - а) на будь-яку роботу, виконання якої зазвичай вимагається під час призначеного згідно з положеннями статті 5 цієї Конвенції тримання в умовах позбавлення свободи або під час умовного звільнення;
  - б) на будь-яку службу військового характеру або – у випадку, коли особа відмовляється від неї з мотивів особистих переконань у країнах, де така відмова визнається, – службу, яка вимагається замість обов'язкової військової служби;
  - с) на будь-яку службу, що вимагається у випадку надзвичайної ситуації або стихійного лиха, яке загрожує життю чи благополуччю суспільства;
  - д) на будь-яку роботу чи службу, яка є частиною звичайних громадянських обов'язків.

### *Стаття 5*

#### *Право на свободу та особисту недоторканність*

1. Кожен має право на свободу та особисту недоторканність. Нікого не може бути позбавлено свободи, крім таких випадків і відповідно до процедури, встановленої законом:
  - а) законне ув'язнення особи після засудження її компетентним судом;
  - б) законний арешт або затримання особи за невиконання законного припису суду або для забезпечення виконання будь-якого обов'язку, встановленого законом;

с) законний арешт або затримання особи, здійснене з метою допровадження її до компетентного судового органу за наявності обґрунтованої підозри у вчиненні нею правопорушення або якщо обґрунтовано вважається необхідним запобігти вчиненню нею правопорушення чи її втечі після його вчинення;

д) затримання неповнолітнього на підставі законного рішення з метою застосування наглядових заходів виховного характеру або законне затримання неповнолітнього з метою допровадження його до компетентного органу;

е) законне затримання осіб для запобігання поширенню інфекційних захворювань, законне затримання психічнохворих, алкоголіків або наркоманів чи бродяг;

ф) законний арешт або затримання особи з метою запобігання її недозволеному в'їзду в країну чи особи, щодо якої провадиться процедура депортації або екстрадиції.

2. Кожен, кого заарештовано, має бути негайно поінформований зрозумілою для нього мовою про підстави його арешту і про будь-яке обвинувачення, висунуте проти нього.

3. Кожен, кого заарештовано або затримано згідно з положеннями підпункту «с» пункту 1 цієї статті, має негайно постати перед суддею чи іншою посадовою особою, якій закон надає право здійснювати судову владу, і йому має бути забезпечено розгляд справи судом упродовж розумного строку або звільнення під час провадження. Таке звільнення може бути обумовлене гарантіями з'явитися на судові засідання.

4. Кожен, кого позбавлено свободи внаслідок арешту або тримання під вартою, має право ініціювати провадження, в ході якого суд без зволікання встановлює законність затримання і приймає рішення про звільнення, якщо затримання є незаконним.

5. Кожен, хто є потерпілим від арешту або затримання, здійсненого всупереч положенням цієї статті, має забезпечене правовою санкцією право на відшкодування.

## *Стаття 6*

### *Право на справедливий суд*

1. Кожен має право на справедливий і публічний розгляд його справи упродовж розумного строку незалежним і безстороннім судом, встановленим законом, який вирішить спір щодо його прав та обов'язків цивільного характеру або встановить обґрунтованість

будь-якого висунутого проти нього кримінального обвинувачення. Судове рішення проголошується публічно, але преса і публіка можуть бути не допущені в зал засідань протягом усього судового розгляду або його частини в інтересах моралі, громадського порядку чи національної безпеки в демократичному суспільстві, якщо того вимагають інтереси неповнолітніх або захист приватного життя сторін, або – тією мірою, що визнана судом суворо необхідною, – коли за особливих обставин публічність розгляду може зашкодити інтересам правосуддя.

2. Кожен, кого обвинувачено у вчиненні кримінального правопорушення, вважається невинуватим доти, доки його вину не буде доведено в законному порядку.

3. Кожний обвинувачений у вчиненні кримінального правопорушення має щонайменше такі права:

а) бути негайно і детально поінформованим зрозумілою для нього мовою про характер і причини обвинувачення, висунутого проти нього;

б) мати час і можливість, необхідні для підготовки свого захисту;

с) захищати себе особисто чи використовувати юридичну допомогу захисника, вибраного на власний розсуд, або – за браком достатніх коштів для оплати юридичної допомоги захисника – одержувати таку допомогу безоплатно, коли цього вимагають інтереси правосуддя;

д) допитувати свідків обвинувачення або вимагати, щоб їх допитали, а також вимагати виклику й допиту свідків захисту на тих самих умовах, що й свідків обвинувачення;

е) якщо він не розуміє мови, яка використовується в суді, або не розмовляє нею, – одержувати безоплатну допомогу перекладача.

### *Стаття 7*

#### *Ніякого покарання без закону*

1. Нікого не може бути визнано винним у вчиненні будь-якого кримінального правопорушення на підставі будь-якої дії чи бездіяльності, яка на час її вчинення не становила кримінального правопорушення згідно з національним законом або міжнародним правом. Також не може бути призначене суворіше покарання ніж те, що підлягало застосуванню на час вчинення кримінального правопорушення.

2. Ця стаття не є перешкодою для судового розгляду, а також для покарання будь-якої особи за будь-яку дію чи бездіяльність, яка на час її вчинення становила кримінальне правопорушення відповідно до загальних принципів права, визнаних цивілізованими націями.

### *Стаття 8*

#### *Право на повагу до приватного і сімейного життя*

1. Кожен має право на повагу до свого приватного і сімейного життя, до свого житла і кореспонденції.

2. Органи державної влади не можуть втручатись у здійснення цього права, за винятком випадків, коли втручання здійснюється згідно із законом і є необхідним у демократичному суспільстві в інтересах національної та громадської безпеки чи економічного добробуту країни, для запобігання заворушенням чи злочинам, для захисту здоров'я чи моралі або для захисту прав і свобод інших осіб.

### *Стаття 9*

#### *Свобода думки, совісті і релігії*

1. Кожен має право на свободу думки, совісті та релігії; це право включає свободу змінювати свою релігію або переконання, а також свободу сповідувати свою релігію або переконання під час богослужіння, навчання, виконання та дотримання релігійної практики і ритуальних обрядів як одноособово, так і спільно з іншими, як прилюдно, так і приватно.

2. Свобода сповідувати свою релігію або переконання підлягає лише таким обмеженням, що встановлені законом і є необхідними в демократичному суспільстві в інтересах громадської безпеки, для охорони публічного порядку, здоров'я чи моралі або для захисту прав і свобод інших осіб.

### *Стаття 10*

#### *Свобода вираження поглядів*

1. Кожен має право на свободу вираження поглядів. Це право включає свободу дотримуватися своїх поглядів, одержувати і передавати інформацію та ідеї без втручання органів державної влади і незалежно від кордонів. Ця стаття не перешкоджає державам вимагати ліцензування діяльності радіомовних, телевізійних або кінематографічних підприємств.

2. Здійснення цих свобод, оскільки воно пов'язане з обов'язками і відповідальністю, може підлягати таким формальностям, умовам,

обмеженням або санкціям, що встановлені законом і є необхідними в демократичному суспільстві в інтересах національної безпеки, територіальної цілісності або громадської безпеки, для запобігання заворушенням чи злочинам, для охорони здоров'я чи моралі, для захисту репутації чи прав інших осіб, для запобігання розголошенню конфіденційної інформації або для підтримання авторитету і безсторонності суду.

### *Стаття 11*

#### *Свобода зібрань та об'єднання*

1. Кожен має право на свободу мирних зібрань і свободу об'єднання з іншими особами, включаючи право створювати профспілки та вступати до них для захисту своїх інтересів.

2. Здійснення цих прав не підлягає жодним обмеженням, за винятком тих, що встановлені законом і є необхідними в демократичному суспільстві в інтересах національної або громадської безпеки, для запобігання заворушенням чи злочинам, для охорони здоров'я чи моралі або для захисту прав і свобод інших осіб. Ця стаття не перешкоджає запровадженню законних обмежень на здійснення цих прав особами, що входять до складу збройних сил, поліції чи адміністративних органів держави.

### *Стаття 12*

#### *Право на шлюб*

Чоловік і жінка, що досягли шлюбного віку, мають право на шлюб і створення сім'ї згідно з національними законами, які регулюють здійснення цього права.

### *Стаття 13*

#### *Право на ефективний засіб юридичного захисту*

Кожен, чий права та свободи, визнані в цій Конвенції, було порушено, має право на ефективний засіб юридичного захисту в національному органі, навіть якщо таке порушення було вчинене особами, які здійснювали свої офіційні повноваження.

### *Стаття 14*

#### *Заборона дискримінації*

Користування правами та свободами, визнаними в цій Конвенції, має бути забезпечене без дискримінації за будь-якою ознакою – статі, раси, кольору шкіри, мови, релігії, політичних чи інших переконань, національного чи соціального походження, належності до



національних меншин, майнового стану, народження, або за іншою ознакою.

### *Стаття 15*

#### *Відступ від зобов'язань під час надзвичайної ситуації*

1. Під час війни або іншої суспільної небезпеки, яка загрожує життю нації, будь-яка Висока Договірна Сторона може вживати заходів, що відступають від її зобов'язань за цією Конвенцією, виключно в тих межах, яких вимагає гострота становища, і за умови, що такі заходи не суперечать іншим її зобов'язанням згідно з міжнародним правом.

2. Наведене вище положення не може бути підставою для відступу від статті 2, крім випадків смерті внаслідок правомірних воєнних дій, і від статей 3, 4 (пункт 1) і 7.

3. Будь-яка Висока Договірна Сторона, використовуючи це право на відступ від своїх зобов'язань, у повному обсязі інформує Генерального секретаря Ради Європи про вжиті нею заходи і причини їх вжиття. Вона також повинна повідомити Генерального секретаря Ради Європи про час, коли такі заходи перестали застосовуватися, а положення Конвенції знову застосовуються повною мірою.

### *Стаття 16*

#### *Обмеження політичної діяльності іноземців*

Жодне з положень статей 10, 11 і 14 не може розглядатись як таке, що забороняє Високим Договірним Сторонам встановлювати обмеження на політичну діяльність іноземців.

### *Стаття 17*

#### *Заборона зловживання правами*

Жодне з положень цієї Конвенції не може тлумачитись як таке, що надає будь-якій державі, групі чи особі право займатися будь-якою діяльністю або вчиняти будь-яку дію, спрямовану на скасування будь-яких прав і свобод, визнаних цією Конвенцією, або на їх обмеження в більшому обсязі, ніж це передбачено в Конвенції.

### *Стаття 18*

#### *Межі застосування обмежень прав*

Обмеження, дозволені згідно з цією Конвенцією щодо зазначених прав і свобод, не застосовуються для інших цілей ніж ті, для яких вони встановлені.

*Розділ II*  
Європейський суд з прав людини

*Стаття 19*  
Створення Суду

Для забезпечення дотримання Високими Договірними Сторонами їхніх зобов'язань за Конвенцією та протоколами до неї створюється Європейський суд з прав людини, який далі називається «Суд». Він функціонує на постійній основі.

*Стаття 20*  
Кількість суддів

Суд складається з такої кількості суддів, яка відповідає кількості Високих Договірних Сторін.

*Стаття 21*  
Посадові критерії

1. Судді повинні мати високі моральні якості, а також мати кваліфікацію, необхідну для призначення на високу суддівську посаду, чи бути юристами з визнаним рівнем компетентності.

2. Судді беруть участь у роботі Суду в особистій якості.

3. Упродовж строку своїх повноважень судді не можуть займатися жодною діяльністю, що є не сумісною з їхньою незалежністю, безсторонністю або з вимогами щодо виконання посадових обов'язків на постійній основі; усі питання, що виникають внаслідок застосування цього пункту, вирішуються Судом.

*Стаття 22*  
Вибори суддів

1. Судді обираються Парламентською Асамблеєю від кожної Високої Договірної Сторони більшістю поданих голосів за списком з трьох кандидатів, запропонованих відповідною Високою Договірною Стороною.

2. Пункт 2 вилучено

(стаття 22 із змінами, внесеними  
згідно з Протоколом № 14 від 13.05.2004 р.)

*Стаття 23*

Строк повноважень і звільнення з посади

1. Судді обираються строком на дев'ять років. Вони не можуть бути переобрані.

## Зміст

ВСТУП .....	3
<b>ОСНОВНІ НОРМАТИВНІ АКТИ .....</b>	<b>8</b>
КОНВЕНЦІЯ про захист прав людини і основоположних свобод.....	8
ЗАКОН УКРАЇНИ «Про виконання рішень та застосування практики Європейського суду з прав людини» .....	29
<b>РІШЕННЯ ЄСПЛ ЗА 2022 РІК .....</b>	<b>43</b>
РІШЕННЯ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СУДУ З ПРАВ ЛЮДИНИ Справа «А.А. проти України» (Заява № 79750/16).....	43
РІШЕННЯ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СУДУ З ПРАВ ЛЮДИНИ Справа «Авраамова проти України» (Заява № 2718/12) .....	52
РІШЕННЯ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СУДУ З ПРАВ ЛЮДИНИ Справа «Адамович проти України» (Заяви № 2564/21 та № 15553/21).....	73
РІШЕННЯ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СУДУ З ПРАВ ЛЮДИНИ Справа «Бантиш та інші проти України» (Заява № 13063/18 та 3 інші заяви – див. перелік у додатку) .....	79
РІШЕННЯ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СУДУ З ПРАВ ЛЮДИНИ Справа «Богомол проти України» (Заява № 15528/11) .....	83
РІШЕННЯ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СУДУ З ПРАВ ЛЮДИНИ Справа «Бабіч проти України» (Заява № 54014/13) .....	90
РІШЕННЯ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СУДУ З ПРАВ ЛЮДИНИ Справа «Біро та інші проти України» (Заява № 77948/13 та 2 інші заяви – див. перелік у додатку) .....	95
РІШЕННЯ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СУДУ З ПРАВ ЛЮДИНИ Справа «Болдирев та інші проти України» (Заява № 19957/21 та 8 інших заяв – див. перелік у додатку).....	102

РІШЕННЯ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СУДУ З ПРАВ ЛЮДИНИ Справа «Вадим Мельник проти України» (Заяви № 62209/17 та № 50933/18).....	106
РІШЕННЯ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СУДУ З ПРАВ ЛЮДИНИ Справа «Власенко проти України» (Заява № 17863/13).....	138
РІШЕННЯ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СУДУ З ПРАВ ЛЮДИНИ Справа «Демидецький проти України» (Заява № 50829/09)	145
РІШЕННЯ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СУДУ З ПРАВ ЛЮДИНИ Справа «Єфімова та інші проти України» (Заява № 68748/17 та 2 інші заяви – див. перелік у додатку).....	151
РІШЕННЯ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СУДУ З ПРАВ ЛЮДИНИ Справа «Івашків проти України» (Заява № 59670/14).....	157
РІШЕННЯ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СУДУ З ПРАВ ЛЮДИНИ Справа «Істоміна проти України» (Заява № 23312/15).....	165
РІШЕННЯ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СУДУ З ПРАВ ЛЮДИНИ Справа «Крюк проти України» (Заяви № 52750/19 та № 42931/20).....	175
РІШЕННЯ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СУДУ З ПРАВ ЛЮДИНИ Справа «Лисюк проти України» (Заява № 72531/13).....	180
<b>РІШЕННЯ ЄСПЛ ЗА 2023 РІК</b> .....	<b>206</b>
РІШЕННЯ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СУДУ З ПРАВ ЛЮДИНИ Справа «Молоков проти України» (Заява № 60865/16).....	206
РІШЕННЯ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СУДУ З ПРАВ ЛЮДИНИ Справа «Оксузоглу проти України» (Заява № 56669/18).....	214
РІШЕННЯ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СУДУ З ПРАВ ЛЮДИНИ Справа «Пилипчук та інші проти України» (CASE OF PYLYPCHUK AND OTHERS v. UKRAINE).....	221
РІШЕННЯ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СУДУ З ПРАВ ЛЮДИНИ Справа «Побокін проти України» (Заява № 30726/14).....	230
РІШЕННЯ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СУДУ З ПРАВ ЛЮДИНИ Справа «Полторацький проти України» (Заява № 38812/97)	238

РІШЕННЯ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СУДУ З ПРАВ ЛЮДИНИ Справа «Пульнев та Гвалія проти України» (Заява № 67158/13) .....	283
--	-----

**РІШЕННЯ ЄСПЛ ЗА 2024 РІК .....** 291

РІШЕННЯ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СУДУ З ПРАВ ЛЮДИНИ Справа «Агеев та інші проти України».....	291
---	-----

РІШЕННЯ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СУДУ З ПРАВ ЛЮДИНИ Справа «Білокінь та інші проти України» .....	296
---	-----

РІШЕННЯ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СУДУ З ПРАВ ЛЮДИНИ Справа «Миронюк та інші проти України».....	300
---	-----

РІШЕННЯ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СУДУ З ПРАВ ЛЮДИНИ Справа «Ролік та Шандра проти України» .....	307
--	-----

РІШЕННЯ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СУДУ З ПРАВ ЛЮДИНИ Справа «Сторожук та Кононов проти України» .....	311
--	-----

## Укладачі

**Гудима Віталій Валерійович** — кандидат юридичних наук, співробітник Служби безпеки України;

**Дрофич Юлія Володимирівна** — кандидат юридичних наук, доцент кафедри права, Університет імені Альфреда Нобеля;

**Журавльов Дмитро Володимирович** — доктор юридичних наук, професор, заслужений юрист України, заступник керівника Департаменту з питань громадянства, помилування, державних нагород — керівник управління з питань помилування, Офіс Президента України;

**Золотарьова Марія Карлівна** — адвокат, кандидат юридичних наук, асистент кафедри правового регулювання економіки, Державний університет економіки і технологій;

**Іванов Ігор Євгенійович** — кандидат юридичних наук, кандидат технічних наук, керівник Асоціації Запоріжоблавтотранс;

**Козяр Роман Якович** — кандидат юридичних наук, співробітник Служби безпеки України;

**Комісаров Сергій Анатолійович** — доктор юридичних наук, професор, проректор, Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ;

**Копотун Ігор Миколайович** — доктор юридичних наук, професор, заслужений юрист України, головний науковий співробітник науково-дослідної лабораторії з проблем запобігання кримінальним правопорушенням Донецького державного університету внутрішніх справ;

**Макарова Тетяна Петрівна** — адвокат, Національна асоціація адвокатів України;

**Микитюк Микола Андрійович** — доктор юридичних наук, професор, професор спеціальної кафедри №1 Інституту Управління державної охорони України, Київський національний університет імені Тараса Шевченка;

**Пасіка Сергій Петрович** — кандидат юридичних наук, старший науковий співробітник, провідний науковий співробітник Військового інституту, Київський національний університет імені Тараса Шевченка;

**Петков Валерій Петрович** — доктор юридичних наук, професора, заслужений юрист України, головний науковий співробітник науково-дослідної лабораторії з проблем запобігання кримінальним правопорушенням, Донецький державний університету внутрішніх справ;

**Скриньковський Руслан Миколайович** — кандидат економічних наук, професор, професор кафедри економіки підприємств та інформаційних технологій, Львівський університет бізнесу та права;

**Спицька Ліана Вікторівна** — кандидат юридичних наук, доцент кафедри практичної психології та соціальної роботи Східно-українського національного університету імені Володимира Даля МОН України;

**Хилько Любов Іванівна** — старший викладач Центральноукраїнського державного університету імені Володимира Винниченка, голова Кіровоградського окружного адміністративного суду;

**Хмиз Мар'яна Василівна** — доктор філософії в галузі права, доцент, доцент кафедри економіко-правових дисциплін, Львівський університет бізнесу та права;

**Ховпун Олексій Сергійович** — доктор юридичних наук, доцент, проректор з навчально-наукової та виховної роботи, Національна академія керівних кадрів культури і мистецтв;

**Шамрай Богдан Миколайович** — кандидат юридичних наук, заслужений юрист України, помічник командувача — начальник юридичного управління Командування Сухопутних військ Збройних Сил України.

## Укладачі:

**Гудима Віталій Валерійович** — кандидат юридичних наук, співробітник Служби безпеки України;

**Дрофич Юлія Володимирівна** — кандидат юридичних наук, доцент кафедри права, Університет імені Альфреда Нобеля;

**Журавльов Дмитро Володимирович** — доктор юридичних наук, професор, заслужений юрист України, заступник керівника Департаменту з питань громадянства, помилування, державних нагород — керівник управління з питань помилування, Офіс Президента України;

**Золотарьова Марія Карлівна** — адвокат, кандидат юридичних наук, асистент кафедри правового регулювання економіки, Державний університет економіки і технологій;

**Іванов Ігор Євгенійович** — кандидат юридичних наук, кандидат технічних наук, керівник Асоціації Запоріжоблавтотранс;

**Козяр Роман Якович** — кандидат юридичних наук, співробітник Служби безпеки України;

**Комісаров Сергій Анатолійович** — доктор юридичних наук, професор, проректор, Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ;

**Копотун Ігор Миколайович** — доктор юридичних наук, професор, заслужений юрист України, головний науковий співробітник науково-дослідної лабораторії з проблем запобігання кримінальним правопорушенням Донецького державного університету внутрішніх справ;

**Макарова Тетяна Петрівна** — адвокат, Національна асоціація адвокатів України;

**Микитюк Микола Андрійович** — доктор юридичних наук, професор, професор спеціальної кафедри №1 Інституту Управління державної охорони України, Київський національний університет імені Тараса Шевченка;

**Пасіка Сергій Петрович** — кандидат юридичних наук, старший науковий співробітник, провідний науковий співробітник Військового інституту, Київський національний університет імені Тараса Шевченка;

**Петков Валерій Петрович** — доктор юридичних наук, професора, заслужений юрист України, головний науковий співробітник науково-дослідної лабораторії з проблем запобігання кримінальним правопорушенням, Донецький державний університет внутрішніх справ;

**Скриньковський Руслан Миколайович** — кандидат економічних наук, професор, професор кафедри економіки підприємств та інформаційних технологій, Львівський університет бізнесу та права;

**Спицька Ліана Вікторівна** — кандидат юридичних наук, доцент кафедри практичної психології та соціальної роботи Східноукраїнського національного університету імені Володимира Даля МОН України;



**Хилько Любов Іванівна** — старший викладач Центральноукраїнського державного університету імені Володимира Винниченка, голова Кіровоградського окружного адміністративного суду;

**Хмиз Мар'яна Василівна** — доктор філософії в галузі права, доцент, доцент кафедри економіко-правових дисциплін, Львівський університет бізнесу та права;

**Ховпун Олексій Сергійович** — доктор юридичних наук, доцент, проректор з навчально-наукової та виховної роботи, Національна академія керівних кадрів культури і мистецтв;

**Шамрай Богдан Миколайович** — кандидат юридичних наук, заслужений юрист України, помічник командувача - начальник юридичного управління Командування Сухопутних військ Збройних Сил України.

НАВЧАЛЬНЕ ВИДАННЯ

РІШЕННЯ  
ЄВРОПЕЙСЬКОГО СУДУ  
З ПРАВ ЛЮДИНИ  
ЗАХИСТ ПРАВ ЛЮДИНИ  
І ОСНОВОПОЛОЖНИХ СВОБОД  
В КРИМІНАЛЬНОМУ СУДОЧИНСТВІ  
(2022-2024)

*Під загальною редакцією*  
***Копотуна Ігоря Миколайовича***  
*доктора юридичних наук, професора,*  
*заслуженого юриста України*

Оригінал-макет підготовлено  
ТОВ «Центр учбової літератури»

Підписано до друку 08.03.2024. Формат 60x84 1/16.  
Друк цифровий. Папір офсетний. Гарнітура Times New Roman.  
Умовн. друк. арк. 20,5.

ТОВ «Центр учбової літератури»  
вул. Лаврська, 20 м. Київ

Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи до державного реєстру видавців,  
виготівників і розповсюджувачів видавничої продукції  
ДК № 2458 від 30.03.2006 р.

# Книги, які можуть вас зацікавити



Рішення Європейського Суду з прав людини. Захист прав людини і основоположних свобод в цивільному судочинстві (2022-2024)



Правові висновки об'єднаної та Великої палат у кримінальній юрисдикції



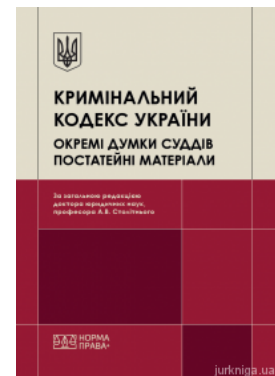
Негласні слідчі (розшукові) дії: науково-практичний коментар глави 21 КПК України з постатейними правовими позиціями Верховного Суду



Українська мова для державних службовців: курс для підготовки до атестації



Докази і доказування в господарському судочинстві: основні поняття інституту доказів, види доказів в господарському процесі, особливості засобів...



Кримінальний кодекс України. Okремi думки суддiв. Постатейні матеріали

Перейти до галузі права  
Європейське право



[Перейти на сайт →](#)